

«Олтин силсила - Саҳиҳул Бухорий» 3-жуз

14:10 / 15.12.2021 1713

«Олтин силсила - Саҳиҳул Бухорий» 3-жуз

«Олтин силсила» мажмуасининг учинчи жузи.

Муаллиф: Шайх Муҳаммад Содиқ Муҳаммад Юсуф ва таржимонлар гуруҳи

Номи: «Олтин силсила – Саҳиҳул Бухорий» 3-жуз

Нашриёт: «Hilol» нашриёт-матбааси

Сана: 2021 йил (2013, 2016, 2019, 2020)

Ҳажми: 672 бет

ISBN: 978-9943-6463-5-3

Ўлчами: 70×100 1/16

Муқоваси: қаттиқ

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Дин ишлари бўйича қўмитанинг **03-07/2972-сонли** тавсияси ила чоп этилган

МУНДАРИЖА

30-боб. Рамазонда жимоъ қилиб қўйса-ю, ҳеч нарса бўлмаса, сўнг унга садақа қилинса, у (ўша билан) каффорат тўласин

31-боб. Рамазонда жимоъ қилиб қўйган киши ҳақида. Агар аҳлининг ўзи муҳтож бўлса, уларни каффоратдан таомлантирадими?

32-боб. Рўзадорнинг қон олдириши ва қайт қилиши ҳақида

33-боб. Сафарда рўза тутиш ва рўза тутмаслик ҳақида

34-боб. Рамазондан бир неча кун рўза тутиб, сўнг сафарга чиқса...

35-боб.

36-боб. Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг кун иссиғида устига соя қилиб турилган кишига «Сафарда рўза тутиш яхшиликдан эмас», деганлари ҳақида

37-боб. Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг асҳоблари (сафарда) рўза тутиш-тутмаслик борасида бир-бирларини айблашмаган

38-боб. Одамлар кўриши учун сафарда рўзасини очган киши ҳақида

39-боб. «Уни қийналиб тутадиганлар зиммасида фидя бордир»

40-боб. Рамазоннинг қазоси қачон ўталади?

41-боб. Ҳайзли аёлнинг рўза ва намозни тарк этиши ҳақида

42-боб. Зиммасида рўзаси билан вафот этган киши ҳақида

43-боб. Рўзадорга оғиз очиш қачон ҳалол бўлади?

44-боб. Ўзига муяссар бўлган сув ёки бошқа нарса билан оғиз очади

45-боб. Ифторга шошилиш ҳақида

46-боб. Рамазонда оғиз очгандан сўнг қуёш кўриниб қолса...

47-боб. Балоғатга етмаганларнинг рўзаси ҳақида

48-боб. Узлуксиз рўза тутиш ҳамда Аллоҳ таолонинг «Сўнг рўзани кечгача

- тугал қилинг» деган сўзига кўра «Тунда рўза йўқ», дейиш ҳақида
49-боб. Кўп узлуксиз рўза тутадиган кишига таъзир бериш ҳақида
50-боб. Саҳаргача улаб рўза тутиш ҳақида
51-боб. Нафл рўзасини очсин, деб биродарига қасам ичган ва агар тўғри келса, унга қазони лозим деб билмаган киши ҳақида
52-боб. Шаъбоннинг рўзаси ҳақида
53-боб. Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг рўза тутишлари ва оғзи очиқ юришлари борасида зикр қилинган хабарлар ҳақида
54-боб. Меҳмоннинг рўзадаги ҳаққи ҳақида
55-боб. Тананинг рўза пайтидаги ҳаққи ҳақида
56-боб. Йил-ўн икки ой рўза тутиш ҳақида
57-боб. Аҳлу оиланинг рўза пайтидаги ҳаққи хусусида
58-боб. Бир кун рўза тутиб, бир кун тутмаслик ҳақида
59-боб. Довуд алайҳиссаломнинг рўзалари ҳақида
60-боб. «Оқ кунлар» – ўн уч, ўн тўрт ва ўн бешинчи кунларда рўза тутиш ҳақида
61-боб. Бир қавмнинг зиёратига бориб, уларнинг ҳузурида ифтор қилмаслик ҳақида
62-боб. Ойнинг охирида рўза тутиш ҳақида
63-боб. Жума куни рўза тутиш ҳақида
64-боб. (Рўза тутиш учун) бирор кунни хослайдими?
65-боб. Арафа кунининг рўзаси ҳақида
66-боб. Фитр кунининг рўзаси ҳақида
67-боб. Наҳр кунининг рўзаси ҳақида
68-боб. Ташриқ кунларининг рўзаси ҳақида
69-боб. Ашуро кунининг рўзаси ҳақида

31. Таровеҳ намози китоби

- 1-боб. Рамазонда (тунда) қоим бўлган кишининг фазли ҳақида

32. Қадр кечасининг фазли китоби

- 1-боб. Қадр кечасининг фазли ҳақида
2-боб. Қадр кечасини охирги етти кечадан излаш ҳақида
3-боб. Қадр кечасини охирги ўн кечанинг тоқларидан излаш ҳақида
4-боб. Одамларнинг жанжаллашиши сабабли қадр кечаси (қачонлиги) борасидаги билим кўтарилгани ҳақида
5-боб. Рамазоннинг охирги ўн кунлигидаги амал ҳақида

33. Эътикоф китоби

- 1-боб. Охирги ўн кунликда эътикоф ва барча масжидларда эътикоф

Ўтириш мумкинлиги ҳақида.

2-боб. Ҳайзли аёл эътикоф ўтирувчининг сочини тарайверади

3-боб. (Эътикоф ўтирган одам) уйга бирор эҳтиёж юзасидангина киради

4-боб. Эътикофда ўтирган кишини ювиб қўйиш ҳақида

5-боб. Тунда эътикоф ўтириш ҳақида

6-боб. Аёлларнинг эътикоф ўтириши ҳақида

7-боб. Масжиддаги капалар ҳақида

8-боб. Эътикоф ўтирган киши эҳтиёжлари юзасидан масжиднинг эшиги олдида чиқса бўладими?

9-боб. Эътикоф ҳақида

10-боб. Истиҳозали аёлнинг эътикофи ҳақида

11-боб. Аёлнинг эътикофдаги эрини зиёрат қилиши ҳақида

12-боб. Эътикоф ўтирувчи ўзидан ёмонликни даф қиладими?

13-боб. Эътикофидан тонгда чиқиш ҳақида

14-боб. Шавволда эътикоф ўтириш ҳақида

15-боб. Эътикоф ўтирганда рўза вожиб бўлмайди, деб билиш ҳақида

16-боб. Жоҳилият даврида эътикоф ўтиришни назр қилиб, сўнг Исломга кирса...

17-боб. Рамазоннинг ўрта ўн кунлигида эътикоф ўтириш ҳақида

18-боб. Эътикоф ўтирмоқчи бўлиб, кейин (эътикофдан) чиқиш фикри туғилиб қолган киши ҳақида

19-боб. Эътикоф ўтирувчининг ювиш учун бошини уйга киритиши ҳақида

34. Савдо китоби

1-боб. Аллоҳ таолонинг «Бас, намоз тугаганидан сўнг ер юзи бўйлаб тарқалинг ва Аллоҳнинг фазлини талаб қилинг ҳамда Аллоҳни кўп зикр қилинг. Шоядки, зафар топсангиз. Ва улар тижорат ёки ўйин-кулгини кўрганларида, у томон ёпирилдилар ва сени тик ҳолда тарқ этдилар. Сен: «Аллоҳнинг ҳузуридаги нарса ўйин-кулгидан ва тижоратдан яхшидир ва Аллоҳ энг яхши ризқ берувчидир», деб айт», деган сўзи ҳамда «...Бир-бирларингизнинг молларингизни ботил йўл билан еманг. Магар ўзаро розилик ила тижорат бўлса, майли» деган сўзи хусусида келган хабарлар ҳақида

2-боб. «Ҳалол ҳам аниқ, ҳаром ҳам аниқ, буларнинг орасида шубҳали нарсалар бор»

3-боб. Шубҳали нарсаларнинг тавсифи ҳақида

4-боб. Шубҳалардан сақланиш ҳақида

5-боб. Васваса ва шу кабиларни шубҳали нарса деб билмаслик ҳақида

6-боб. Аллоҳ таолонинг «Ва улар тижорат ёки ўйин-кулги кўрганларида у томон ёпирилдилар» деган сўзи ҳақида

- 7-боб. Мол-дунёни қаердан топганига парво қилмайдиган киши ҳақида
- 8-боб. Қуруқликдаги тижорат ҳақида ва Аллоҳ таолонинг «Бир кишиларки, уларни тижорат ҳам, олди-сотди ҳам Аллоҳнинг зикридан чалғита олмас» деган сўзи ҳақида
- 9-боб. Тижоратга чиқиш ҳамда Аллоҳ таолонинг «Ер юзи бўйлаб тарқалинг ва Аллоҳнинг фазлини изланг» деган сўзи ҳақида
- 10-боб. Денгиз тижорати ҳақида
- 11-боб. Аллоҳ жалла зикруҳу айтади: «Ва улар тижорат ёки ўйин-кулгини кўрганларида у томон ёпирилдилар». «Бир кишиларки, уларни тижорат ҳам, олди-сотди ҳам Аллоҳнинг зикридан... чалғита олмас»
- 12-боб. Аллоҳ таолонинг «Касб қилган нарсаларингизнинг покизаларидан нафақа қилинглари» деган сўзи ҳақида
- 13-боб. Ризқда кенглик исташ ҳақида
- 14-боб. Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг насиёга сотиб олганлари ҳақида
- 15-боб. Кишининг касб-кор қилиши ва қўл меҳнати ҳақида
- 16-боб. Олди-сотдида риояли ва бағрикенг бўлиш ҳақида. Ким бир ҳақ талаб қилса, инсоф билан талаб қилсин!
- 17-боб. Бойга муҳлат берган киши ҳақида
- 18-боб. Камбағалга муҳлат берган киши ҳақида
- 19-боб. Сотувчи ва олувчи (молнинг айбини) очиқ айтишса, яширишмаса ва холис бўлишса...
- 20-боб. Аралаш хурмо савдоси ҳақида
- 21-боб. Гўштфуруш ва қассоб хусусида айтилган гаплар ҳақида
- 22-боб. Савдода ёлғон гапириш ва яшириш нимани ўчириб юбориши ҳақида
- 23-боб. Аллоҳ таолонинг «Эй иймон келтирганлар! Рибони бир неча баробар қилиб еманг. Аллоҳга тақво қилинг, шоядки зафар топсангиз» деган сўзи ҳақида
- 24-боб. Рибохўр ҳамда унинг гувоҳи ва котиби ҳақида
- 25-боб. Рибо берувчи ҳақида
- 26-боб. «Аллоҳ рибони нобуд қилур ва садақаларни ўстирур. Аллоҳ ҳар бир кофир, гуноҳкорни суймас»
- 27-боб. Савдода қасамнинг макруҳлиги ҳақида
- 28-боб. Заргар хусусида айтилган гаплар ҳақида
- 29-боб. Заргар ва темирчи ҳақида
- 30-боб. Чевар ҳақида
- 31-боб. Тўқувчи ҳақида
- 32-боб. Дурадгор ҳақида

- 33-боб. Эҳтиёжларини ўзи сотиб олиш ҳақида
- 34-боб. Ҳайвонларни ва эшакларни сотиб олиш ҳақида
- 35-боб. Жоҳилият даврида бор бўлиб, Исломда ҳам одамлар савдо-сотик қилган бозорлар ҳақида
- 36-боб. Чанқоқ касалига учраган ёки қўтир туяни сотиб олиш ҳақида
- 37-боб. Фитна пайти ва бошқа вақтларда қурол сотиш ҳақида
- 38-боб. Аттор ва мушк савдоси ҳақида
- 39-боб. Қортиқчи ҳақида
- 40-боб. Эркаклар ёки аёллар учун кийиш макруҳ саналган нарсаларнинг тижорати ҳақида
- 41-боб. Баҳолашга мол эгаси ҳақлироқ
- 42-боб. Ихтиёр қанчагача жоиз бўлади?
- 43-боб. Ихтиёр вақтини белгиламаса, савдо жоиз бўладими?
- 44-боб. Сотувчи ва олувчи ажралмагунларича ихтиёрлидир
- 45-боб. Агар иккаласидан бири шеригига савдодан кейин ихтиёр берса, савдо вожиб бўлибди
- 46-боб. Сотувчи ихтиёрли бўлса савдо жоиз бўладими?
- 47-боб. Бир нарса сотиб олса ва ўша заҳоти, ажралмай туриб, хиба қилиб юборса ва сотувчи олувчини қайтармаса ёки қул сотиб олиб, уни озод қилса...
- 48-боб. Савдода алдовнинг макруҳлиги ҳақида
- 49-боб. Бозорлар хусусида зикр қилинган хабарлар ҳақида
- 50-боб. Бозорда шовқин солишнинг макруҳлиги ҳақида
- 51-боб. Ўлчаб бериш сотувчи ва берувчининг зиммасида экани ҳақида
- 52-боб. Тортишнинг мустаҳаблиги ҳақида
- 53-боб. Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг соъ ва муддларининг баракаси
- 54-боб. Егулик савдоси ва сотмай ушлаб туриш хусусида зикр қилинган хабарлар ҳақида
- 55-боб. Егуликни қўлга киритмай туриб сотиш ва ўзингда бўлмаган нарсани сотиш ҳақида
- 56-боб. Егуликни кўтарасига сотиб олса, уни манзилига олиб бормагунча сотмайди, деб билиш ҳақида ва бундаги одоб хусусида
- 57-боб. Бирор нарса ёки ҳайвон сотиб олиб, уни сотувчининг ҳузурига қўйса ёки у қўлга киритилмай туриб ўлиб қолса...
- 58-боб. Изн бермагунча ёки тарк қилмагунча биродарининг савдоси устига савдо қилмайди ва биродарининг баҳолашиши устига баҳолашмайди
- 59-боб. Кимошди савдоси ҳақида

- 60-боб. Нажш ва «Бу савдо жоиз бўлмайди», деган киши ҳақида
- 61-боб. Фарар ва «ҳомиланинг ҳомиласи» савдоси ҳақида
- 62-боб. Муломаса савдоси ҳақида
- 63-боб. Мунобаза савдоси ҳақида
- 64-боб. Сотувчининг туя, сигир, қўй ва ҳар қандай соғин ҳайвонни соғмай, елинини шиширишдан қайтарилгани ҳақида
- 65-боб. Хоҳласа, елини бўғилган ҳайвонни қайтаради ва унинг соғилган сути учун бир соъ хурмо бор
- 66-боб. Зинокор қулнинг савдоси ҳақида
- 67-боб. Аёллар билан олди-сотди қилиш ҳақида
- 68-боб. Ерлик одам четдан келганга ҳақ олмай мол сотиб берадими ва унга ёрдам бериб, холис маслаҳат берадими?
- 69-боб. Ерлик одамнинг четдан келганга ҳақ эвазига мол сотиб беришини макруҳ санаш ҳақида
- 70-боб. Ерлик одам четдан келганга даллоллик қилиб, сотиб бермайди
- 71-боб. Карвондагиларни тўсиб чиқишдан қайтариш ҳақида
- 72-боб. Мол келтирганларнинг йўлини тўсиб чиқишнинг чегараси ҳақида
- 73-боб. Савдода ҳалол бўлмаган шартларни қўйса...
- 74-боб. Хурмони хурмога айирбошлаш ҳақида
- 75-боб. Майизни майизга ва егуликни егуликка айирбошлаш ҳақида
- 76-боб. Арпани арпага айирбошлаш ҳақида
- 77-боб. Тиллани тиллага сотиш ҳақида
- 78-боб. Кумушни кумушга сотиш ҳақида
- 79-боб. Динорни динорга насияга сотиш ҳақида
- 80-боб. Кумуш тангани тиллага насияга сотиш ҳақида
- 81-боб. Тиллани кумуш тангага қўлма-қўл сотиш ҳақида
- 82-боб. Музобана савдоси ҳақида. У ҳўл хурмони қуруқ хурмога ва узумни майизга ҳамда арийяларни сотишдир.
- 83-боб. Хурмонинг шоҳида турган мевасини тилла ва кумушга сотиш ҳақида
- 84-боб. Арийянинг изоҳи ҳақида
- 85-боб. Меваларни салоҳияти кўринмай туриб сотиш ҳақида
- 86-боб. Хурмони салоҳияти кўринмай туриб сотиш ҳақида
- 87-боб. Агар мевани салоҳияти кўринмай туриб сотса, кейин унга офат тегса, бу сотувчининг ҳисобидан бўлади
- 88-боб. Озиқ-овқатни насияга сотиб олиш ҳақида
- 89-боб. Бир хурмони ундан яхшироқ хурмога сотмоқчи бўлса...
- 90-боб. Чанглатилган хурмони ёки экин экилган ерни сотиш ёки ижарага бериш ҳақида

- 91-боб. Экинни озиқ-овқат эвазига ўлчаб сотиш ҳақида
- 92-боб. Хурмони тупи билан сотиш ҳақида
- 93-боб. Мухозара савдоси ҳақида
- 94-боб. Жумморни сотиш ва уни ейиш ҳақида
- 95-боб. Шаҳар ишларини аҳолининг савдо, ижара, ҳажм ва вазн ўлчовларидаги урф-одатлари, ниятлари ва машҳур йўлларига кўра жорий қилиш ҳақида
- 96-боб. Шерикнинг шериги билан савдо қилиши ҳақида
- 97-боб. Умумий, тақсимланмайдиган ер, ҳовли ва товарларни сотиш ҳақида
- 98-боб. Бировнинг изнисиз унинг учун бирон нарса сотиб олганда у рози бўлса...
- 99-боб. Мушриклар ва аҳли ҳарблар билан олди-сотди қилиш ҳақида
- 100-боб. Ҳарбийдан қул сотиб олиш ҳамда уни совға қилиш ва озод этиш ҳақида
- 101-боб. Ўлимтикнинг ошланмаган териси ҳақида
- 102-боб. Чўчқани ўлдириш ҳақида
- 103-боб. Ўлимтикнинг ёғи эритилмайди ва эритилган ёғи сотилмайди
- 104-боб. Жони йўқ нарсаларнинг суратларини олди-сотди қилиш ва шунга оид макруҳ саналган ишлар ҳақида
- 105-боб. Ҳамр билан тижорат қилишнинг ҳаром қилингани ҳақида
- 106-боб. Ҳурни сотган кишининг гуноҳи ҳақида
- 107-боб. Қулни (қулга) ва ҳайвонни ҳайвонга насиёга сотиш ҳақида
- 108-боб. Қул савдоси ҳақида
- 109-боб. Мудаббарнинг савдоси ҳақида
- 110-боб. Жорияни истибро қилишдан олдин у билан сафар қилса бўладими?
- 111-боб. Ўлимтик ва бутлар савдоси ҳақида
- 112-боб. Итнинг пули ҳақида

35. Салам савдоси китоби

- 1-боб. Саламнинг маълум ўлчовда бўлиши ҳақида
- 2-боб. Саламнинг маълум вазнда бўлиши ҳақида
- 3-боб. Қўлида ҳосилнинг асли бўлмаган киши билан салам савдо қилиш ҳақида
- 4-боб. Хурмода салам савдо қилиш ҳақида
- 5-боб. Салам савдосидаги кафил ҳақида
- 6-боб. Салам савдосидаги гаров ҳақида
- 7-боб. Маълум муддатга салам савдо қилиш ҳақида
- 8-боб. «Туя болалагунча» деб салам савдо қилиш ҳақида

36. Шуфъа китоби

1-боб. Шуфъа тақсим қилинмаган нарсалардир. Худудлар тайин қилинган эса шуфъа йўқ

2. боб. Шуфъани унинг эгасига савдодан олдин таклиф қилиш ҳақида

3-боб. Қўшнилари қайсиниси яқинроқ?

37. Ижара китоби

1-боб. Ижара ҳақида. Солиҳ кишини ижарага ёллаш ва Аллоҳ таолонинг «Чунки ишга ёлланадиган энг яхши кимса кучли ва ишончли кимсадир» деган сўзи; ишончли хазиначи; ишга уни истаган одамни тайин қилмаслик ҳақида

2-боб. Қийротлар эвазига қўй боқиш ҳақида

3-боб. Зарурат пайтида ёки Исломи аҳли топилмаса, мушрикларни ижарага ёллаш ҳақида

4-боб. Ёлланма ишчини уч кундан кейин ёки бир ойдан кейин ёки бир йилдан кейин ишлаш учун ижарага ёллаш жоиз. Белгиланган муддат келганда икковлари ўзлари қўйган шартларига кўра иш кўришлари керак

5-боб. Ҳазоратдаги ёлланган одам ҳақида

6-боб. Ишчи ёллаб, унга муддатни аниқ айтиб, ишни аниқ айтмаган киши ҳақида

7-боб. Йиқилиб кетай деб турган деворни тиклашга бирор ишчи ёлласа жоиз

8-боб. Куннинг ярмигача ёллаш ҳақида

9-боб. Аср намозигача ёллаш ҳақида

10-боб. Ёлланган ишчига ҳақини бермаганининг гуноҳи ҳақида

11-боб. Асрдан кечқурунгача ёллаш ҳақида

12-боб. Ишчи ёлласа-ю, у ҳақини ташлаб кетса, ёллаган одам уни ишга тикканда кўпайгани ёки бировнинг молини бир ишга тикиб, (бир нарса) орттирган киши ҳақида

13-боб. Елкасида юк ташишга ёлланган, сўнг буни (иш ҳақини) садақа қилган киши ва ҳаммолнинг иш ҳақи ҳақида

14-боб. Даллолик ҳақи ҳақида

15-боб. Киши уруш ерида мушрикка ёлланса бўладими?

16-боб. Араб қабилаларига Фотиҳатул-китоб билан руқъа ўқиш эвазига бериладиган нарса ҳақида

17-боб. Қулнинг солиғи ҳамда чўриларнинг солиғини кузатиб туриш ҳақида

18-боб. Қортиқчининг солиғи ҳақида

19-боб. Қулнинг хожаларига унинг солиғини енгиллатишни айтиш ҳақида

20-боб. Фоҳиша ва чўриларнинг (зинодан) топган пули ҳақида

21-боб. Қочирадиган эркак ҳайвон(нинг эгаси)га тўланадиган ҳақ ҳақида
22-боб. (Биров бировдан) ижарага ер олса-ю, кейин уларнинг бири вафот этса...

38. Ҳаволалар китоби

1-боб. Ҳавола ҳақида. Ҳаволани қайтарса бўладими?

2-боб. (Қарзини) бой одамга ҳавола қилса, рад қилишга унинг ҳаққи йўқ

3-боб. Маййитнинг қарзини бирор кишига ҳавола қилиш жоиз

39. Кафолат китоби

1-боб. Қарз ҳамда муомалалардаги қарзларда шахсларни ва бошқа нарсаларни кафил қилиш ҳақида

2-боб. Аллоҳ таолонинг «Қасамингиз ила боғланганларга насибасини беринг» деган сўзи ҳақида

3-боб. Ким маййитнинг қарзига кафил бўлса, ортга қайтишга ҳаққи йўқ

4-боб. Абу Бакр розияллоҳу анҳунинг Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам даврларидаги ҳимояси ва битими ҳақида

5-боб. (Олди-бердидаги) қарз ҳақида

40. Ваколат китоби

1-боб. Тақсим қилиш ва бошқаларда шерикнинг ўз шеригини вакил қилиши ҳақида

2-боб. Мусулмон дорул-ҳарб ёки дорул-исломда аҳли ҳарбни вакил қилса жоиз

3-боб. Пул айирбошлаш ва тарозида вакил қилиш ҳақида

4-боб. Чўпон ёки вакил ўлаётган қўйни ёки яроқсизланаётган нарсани кўрса, (қўйни) сўяди ва яроқсизланишидан кўрққанини тузатади

5-боб. Шоҳиднинг ҳам, ғойибнинг ҳам вакил қилиши жоиз

6-боб. Қарзларни тўлашда вакил бўлиш ҳақида

7-боб. Вакилга ёки қавмнинг шафоатчисига ҳиба берса жоиз

8-боб. Бир киши бирор нарсани беришга вакил қўйса-ю, қанча беришини аниқ айтмаган бўлсава у одамларнинг урфига кўра берса...

9-боб. Никоҳда аёлнинг имомни вакил қилиши ҳақида

10-боб. Бир кишини вакил қилганда вакил бирон нарсани тарк қилса-ю, вакил қилувчи бунга ижозат берса, бу ўтади. Уни маълум муддатга қарзга берса ҳам жоиз

11-боб. Вакил яроқсиз нарсани сотса, унинг савдоси рад қилинади

12-боб. Вақфдаги ва унинг нафақасидаги вакиллик ҳамда уни дўстига едириши ва ўзи маъруф ила ейиши ҳақида

13-боб. Ҳадлардаги вакиллик ҳақида

14-боб. Қурбонлик ва унинг битимида вакиллик ҳақида

15-боб. Киши вакилига: «Буни Аллоҳ сенга кўрсатган жойга ишлат», деса ва вакил: «Нима деганингни эшитдим», деса...

16-боб. Омонатдор одамнинг хазина ва шунга ўхшаш нарсаларга вакиллиги ҳақида

41. Музораъа китоби

Экиш ва музораъа ҳақида келган хабарлар

1-боб. Зироат ва кўчат ўтқазининг фазли улардан ейилгандадир

2-боб. Зироат асбоб-ускуналари билан овора бўлиб қолиш оқибатларидан ҳамда буюрилган чегарадан ошишдан ҳазир бўлиш ҳақида

3-боб. Экин учун ит боқиш ҳақида

4-боб. Қорамолни ер ҳайдашга ишлатиш ҳақида

5-боб. «Ҳосилда менга шерик бўлиб, хурмо боғи ёки ундан бошқа бирор нарсанинг меҳнатини қўлимдан ол», деса...

6-боб. Дарахт ва хурмоларни кесиш ҳақида

7-боб.

8-боб. Ярми ва шу каби ҳисса эвазига музораъа қилиш ҳақида

9-боб. Музораъада йилларни шарт қилмаса...

10-боб.

11-боб. Яҳудийлар билан музораъа қилиш ҳақида

12-боб. Музораъада макруҳ қилинган шартлар ҳақида

13-боб. Бировларнинг нарсасини уларнинг изнисиз экса ва бунда уларга манфаат бўлса...

14-боб. Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам саҳобаларининг вақфлари, хирож ерлари, музораъалари ва ҳамкорликлари ҳақида

15-боб. Қўриқ ерни очиш ҳақида

16-боб.

17-боб. Ер эгаси (экинчига): «Сени Аллоҳ қолдирганча қолдираман», деса ва маълум муддатни зикр қилмаса, улар ўзаро розиликлари асосида бўладилар

18-боб. Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам саҳобаларининг экин-тикин ва мева-чевада бир-бирларига кўмаклашишлари ҳақида

19-боб. Ерни тилла ва кумуш эвазига ижарага бериш ҳақида

20-боб.

21-боб. Кўчат экиш тўғрисида келган хабарлар

42. Мусоқот китоби

1-боб. Ичимлик ичиш ҳақида

- 1-боб (такрорий). Ичимлик ичиш ҳамда тақсимланган ёки тақсимланмаганидан қатъи назар, сувни садақа, ҳиба ёки васият қилишни жоиз деб билганлар ҳақида
- 2-боб. Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг «Ортиқча сувдан тўсилмайди» деган сўзларига биноан сув эгаси то қонгунича сувга энг ҳақли экани хусусида
- 3-боб. Ким ўз мулкида қудуқ қазиган бўлса, зомин бўлмайди
- 4-боб. Қудуқ хусусида даъволашиш ҳамда ҳукм чиқариш ҳақида
- 5-боб. Йўқсил йўлчига сув бермаганнинг гуноҳи ҳақида
- 6-боб. Анҳорларга тўфон қўйиш ҳақида
- 7-боб. Юқоридагининг пастдагидан олдин сув қўйиши ҳақида
- 8-боб. Юқоридагининг сув улуши икки тўпиққа етгунча экани ҳақида
- 9-боб. Сув билан суғоришнинг фазли ҳақида
- 10-боб. Ҳовуз ва меш эгаси ундаги сувга энг ҳақлидир, деб билиш ҳақида
- 11-боб. Аллоҳ ва Унинг Расули соллаллоҳу алайҳи васалламдан бошқа учун қўриқхона йўқ
- 12-боб. Инсонлар ва ҳайвонларнинг анҳорлардан ичиши ҳақида
- 13-боб. Ўтин ва ўт-ўланни сотиш ҳақида
- 14-боб. Бўлтаклар ҳақида
- 15-боб. Бўлтакларни хатлаш ҳақида
- 16-боб. Туяни сув бошида соғиш ҳақида
- 17-боб. Кишининг чорбоғда, хурмозорда юриш ёки сув ичиш ҳуқуқи бўлиши ҳақида

43. Қарз сўраш (олиш) китоби

- 1-боб. Қарз сўраш (олиш), қарзларни ўташ, ҳажр қилиш ва синган деб эълон қилиш ҳақида
- 2-боб. Ким пулсиз ёки ёнида (пул) бўлмаган ҳолда қарзга сотиб олса
- 3-боб. Ким одамларнинг пул-молларини қайтариб бериш ёки талафот етказиш ниятида олса...
- 4-боб. Қарзларни адо этиш ҳақида
- 5-боб. Туяни қарзга олиш ҳақида
- 6-боб. Гўзал суратда ҳақ талаб қилиш ҳақида
- 7-боб. Каттароқ ёшдаги туяни берса бўладими?
- 8-боб. Ҳақни гўзал ўташ ҳақида
- 9-боб. Ҳаққидан озни тўласа ёки ҳалол қилиб олса жоиз
- 10-боб. Қарз айирбошласа ёхуд қарзда хурмони хурмога ёки бошқа нарсага кўтарасига олди-сотди қилса...
- 11-боб. Қарздорликдан паноҳ сўраш ҳақида
- 12-боб. Қарз қолдирган кишига жаноза ўқиш ҳақида

- 13-боб. Имкони бор одамнинг (қарзни бермай) чўзиб юриши зулмдир
- 14-боб. Ҳақ эгасининг айтар гапи бўлади
- 15-боб. Агар киши молини синган одамда савдо, қарз ва омонат шаклида топса, у унга ҳақлироқдир
- 16-боб. Қарздорга (тўловни) эртанги кунга ёки шунга ўхшаш муддатга кечга сурган ва буни қарз беришни чўзиш деб билмаган киши ҳақида
- 17-боб. Синган одамнинг молини сотиб, уни ҳақдорлар ўртасида тақсимлаш ёки йўқсилнинг молини сотиб, ўзига сарфлаши учун унга бериш ҳақида
- 18-боб. Агар бировга маълум муддатга қарз берса ёки савдода унга муддат берса...
- 19-боб. Қарзнинг бир қисмини ўтишда ўртага тушиш ҳақида
- 20-боб. Молни зое қилишдан қайтарилгани ва «Молларингизни эси пастларга берманг» деган оятга кўра бу борада ҳажр қилиш ҳамда алдамчилик қилишдан ҳам қайтарилгани ҳақида
- 21-боб. Қул хожасининг мол-мулкида мутасаддидир ва фақат унинг изни ила ишлатади

44. Хусуматлар китоби

- 1-боб. Қарши томонни ҳозир қилиш ҳамда мусулмон билан яҳудий ўртасидаги хусуматлашув ҳақида айтилган хабарлар ҳақида
- 2-боб. Эси паст ва ақли заиф кишининг ишини, гарчи раҳбар уни ҳажр қилмаган бўлса ҳам, рад қилиш ҳақида
- 3-боб. Даъволашганларнинг бир-бири тўғрисидаги гаплари ҳақида
- 4-боб. Маъсият ва хусумат аҳли аниқлангандан кейин уларни уйдан чиқариб юбориш ҳақида
- 5-боб. Васийнинг маййит учун даъво қилиши ҳақида
- 6-боб. Расвогарчилигидан қўрқилган кишини боғлаб қўйиш ҳақида
- 7-боб. Ҳарамда боғлаб қўйиш ва ҳибс қилиш ҳақида
- 8-боб. Қарзни қисташ ҳақида
- 9-боб. Қарзни талаб қилиш ҳақида

45. Топилмалар ҳақидаги китоб

- 1-боб. Топилманинг эгаси унинг белгисини айтиб берса, (топган киши уни) унга қайтаради
- 2-боб. Йўқолган туя ҳақида
- 3-боб. Йўқолган қўй ҳақида
- 4-боб. Агар топилманинг эгаси бир йилдан кейин ҳам топилмаса, у топиб олганникидир
- 5-боб. Агар денгизда ўтин топиб олса ёки қамчи ёхуд шунга ўхшаш нарса

топиб олса...

6-боб. Агар йўлда хурмо топиб олса...

7-боб. Макка аҳлининг топилмаси қандай эълон қилинади?

8-боб. Ҳеч кимнинг ҳайвони рухсатсиз соғиб олинмайди

9-боб. Агар топилманинг эгаси бир йилдан кейин келса, (топган одам) унга қайтаради, чунки бу унинг ҳузурида омонатдир

10-боб. Топилмани албатта олади, зое бўлишига қўймайди, токи уни нолайиқ киши олмасин

11-боб. Топилмани эълон қилган, бироқ уни султонга топширмаган киши ҳақида

12-боб.

46. Зулмлар китоби

Ноҳақликлар ва тортиб олиш ҳақида

1-боб. Зулмнинг қасоси ҳақида

2-боб. Аллоҳ таолонинг «Огоҳ бўлингким, Аллоҳнинг лаънати золимларгадир!» деган сўзи ҳақида

3-боб. Мусулмон мусулмонга зулм қилмайди ва уни ташлаб ҳам қўймайди

4-боб. Биродарингга золим бўлганида ҳам, мазлум бўлганида ҳам кўмак бер

5-боб. Мазлумга ёрдам бериш ҳақида

6-боб. Золимдан интиқом олиш ҳақида

7-боб. Мазлумнинг кечириб юбориши ҳақида

8-боб. Зулм қиёмат куни зулумотдир

9-боб. Мазлумнинг дуосидан эҳтиёт бўлиш, ҳазир бўлиш ҳақида

10-боб. Кишининг бировга ноҳақлик қилган жойи бўлиб, кейин уни рози қиладиган бўлса, қилган ноҳақлигини очиқ-ойдин айтиб берадими?

11-боб. Агар (мазлум золимнинг) зулмидан кечса, кейин бунга қайтиш йўқ

12-боб. Агар киши бировга (ўз ҳаққида) изн берса ёки унга розилик билдирса-ю, унинг қанчалигини очиқ айтмаган бўлса...

13-боб. Бир парча ерни ноҳақ ўзлаштиришнинг гуноҳи ҳақида

14-боб. Киши бировга бир нарсага рухсат берса, ўтади

15-боб. Аллоҳ таолонинг «Ҳолбуки, у ашаддий хусуматчидир», деган сўзи ҳақида

16-боб. Била туриб ботил нарса учун тортишган кишининг гуноҳи ҳақида

17-боб. Хусуматлашганда гуноҳ қилишга ўтса...

18-боб. Мазлумнинг ўзига зулм қилган кишининг молини топганда қасос олиши ҳақида

19-боб. Бостирмалар хусусида келган хабарлар ҳақида

20-боб. Қўшни ўз деворига қўшнисининг ёғочини суқишига тўсқинлик

қилмайди

21-боб. Йўлга ҳамр тўкиш ҳақида

22-боб. Ҳовлиларнинг саҳнилари ва уларда ўтириш ҳамда кўчаларда ўтириш ҳақида

23-боб. Халақит бермаса, йўлларга қудуқ (қазиш мумкинлиги) ҳақида

24-боб. Озорни кетказиш ҳақида

25-боб. Болохона ҳамда том ва бошқа жойлардаги олди очиқ ва очиқ бўлмаган иллийялар ҳақида

26-боб. Туясини ётқизилган тош устига ёки масжид эшиги олдида боғлаган киши ҳақида

27-боб. Бирор қавмнинг ахлатхонаси олдида тўхташ ва бавл қилиш ҳақида

28-боб. Шохни ва йўлда одамларга озор берадиган нарсани олиб ташлаш ҳақида

29-боб. Агар катта йўл – у йўл оралиғидаги кенгликдир – хусусида тортишиб қолиб, кейин унинг аҳли бинолар қуришни истаса, ундан етти зироъ йўл ташланади

30-боб. Мол эгасининг хоҳишига қарши талон-тарож қилиш ҳақида

31-боб. Хочни синдириш ва чўчқани ўлдириш ҳақида

32-боб. Ичида ҳамр бор хум синдириладими? Ёки зиқоқ йиртиб ташланадими? Агар санамни ё хочни ёки танбурни ёхуд ёғочидан фойдаланилмайдиган нарсани синдирса...

33-боб. Ким молининг ҳимоясида жанг қилса...

34-боб. Агар бировнинг ёғоч товоғини ёки бирор нарсасини синдирса...

35-боб. Агар бирор деворни бузса, унинг мислини қурсин

47. Шерикчилик китоби

1-боб. Егуликда, ҳалфанада ва товарларда шерикчилик қилиш ҳамда ўлчанадиган ва тортиладиган нарсаларни чамалаб ёки ҳовучлаб-ҳовучлаб тақсимлаш қандай бўлиши ҳақида

2-боб. Закотда моллари аралашган икки киши (ҳаққини улушига) тенг равишда қайтариб олади

3-боб. Қўй-эчкиларнинг тақсимоти ҳақида

4-боб. Шериклик хурмони шеригидан сўрамай туриб жуфт-жуфт ейиш ҳақида

5-боб. Шериклик нарсаларни ўртача нархда баҳолаш ҳақида

6-боб. Тақсимлашда ва ундан улуш олишда қуръа ташланадими?

7-боб. Етимнинг ва мерос аҳлининг шерикчилиги ҳақида

8-боб. Ерлар ва бошқа нарсалардаги шериклик ҳақида

9-боб. Агар шериклар ҳовлиларни ёки бошқа нарсаларни бўлишиб олса, уларнинг қайта мурожаат қилишга ҳам, шуфъага ҳам ҳақлари йўқ

10-боб. Тилла, кумуш ва (шу каби) алмаштирса бўладиган нарсаларда шериклик қилиш ҳақида

11-боб. Зиммий ва мушрикларнинг музораъадаги шерикчилиги ҳақида

12-боб. Қўйни тақсимлаш ва унда адолат қилиш ҳақида

13-боб. Егулик ва бошқа нарсалардаги шерикчилик ҳақида

14-боб. Қулдаги шериклик ҳақида

15-боб. Ҳадий ва баданада шерик бўлиш ҳақида. Киши ҳадий атаганидан кейин ҳадийсида бировни шерик қилса...

16-боб. Тақсимда битта туяни ўнта қўй-эчкига тенглаш ҳақида

48. Гаров китоби

1-боб. Муқимликда гаров қўйиш ҳақида

2-боб. Совутини гаровга қўйиш ҳақида

3-боб. Силоҳни гаровга қўйиш ҳақида

4-боб. Гаров минилаверади, соғилаверади

5-боб. Яхудий ва бошқаларга гаров қўйиш ҳақида

6-боб. Гаровгар билан гаровдор ёки шу кабилар тортишиб қолишса, далил келтириш даъвогарнинг зиммасига, қасам ичиш айбланувчининг зиммасига тушади

49. Қул озод қилиш китоби

1-боб. Қул озод қилиш ва унинг фазилати хусусида келган хабарлар ҳақида

2-боб. Қайси қул(ни озод қилиш) афзал?

3-боб. Қуёш тутилганда ва аломатлар содир бўлганда қул озод қилишнинг мустаҳаблиги ҳақида

4-боб. (Ўзи билан шериги) иккови ўртасидаги қулни ёки шериклар орасидаги чўрини озод қилса...

5-боб. Маблағи бўлмайд туриб, қулдаги ўз насибасини озод қилса, қулни қийнамасдан, ундан мукотабадаги каби ҳаракат қилиш талаб этилади

6-боб. Қул озод қилиш, талоқ ва шунга ўхшаш ишларда янглишиш ёки унутиш ҳақида. Қул озод қилиш Аллоҳ учунгина бўлади.

7-боб. Киши қулини озод қилишни ният қилиб, «Бу Аллоҳникидир», деса... Озод қилишда гувоҳ келтириш ҳақида

8-боб. Умму валад ҳақида

9-боб. Мудаббарнинг савдоси ҳақида

10-боб. Вало ҳуқуқини сотиш ёки ҳиба қилиш ҳақида

11-боб. Кишининг ака-укаси ёки амакиси асирга тушса ва у мушрик бўлса, товон тўланидими?

12-боб. Мушрикнинг қул озод қилиши ҳақида

13-боб. Араблардан бирортасини қул (ёки чўри) қилиб олиб, уни ҳиба

қилиш, сотиш, жимоъ қилиш, ундан товон олиш ҳамда болаларини асир қилиш ҳақида

14-боб. Жориясига одоб ўргатган ва таълим берганнинг фазли ҳақида

15-боб. Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг «Қуллар биродарларингиздир, уларга еганингиздан едиринг», деганлари ҳақида

16-боб. Роббининг ибодатини гўзал бажарган ва хожасига холис бўлган қул ҳақида

17-боб. Қулга кеккайишнинг ҳамда «қулим» ёки «чўрим» дейишнинг макруҳлиги ҳақида

18-боб. Хизматкори таомини келтирса...

19-боб. Қул хожасининг мол-мулкига мутасаддидир

20-боб. Қулни урса, юзига эҳтиёт бўлсин

50. Мукотаб китоби

1-боб. Мамлукини зинода тухмат қилганнинг гуноҳи ҳамда мукотаб, унинг тақсим тўловлари, йилда бир тўлов бўлиши ва Аллоҳнинг «Қўлларингизда мулк бўлганлардан (озодлик) мукотаба тузишни истайдиганлари бўлса, бас, уларда яхшилик борлигини билсангиз, улар ила мукотаба тузинг ва Аллоҳнинг сизга берган молидан уларга беринг» деган сўзи ҳақида

2-боб. Мукотабнинг жоиз бўлган шартлари ҳақида. Ким Аллоҳнинг китобида бўлмаган шартни шарт қилиб қўйса...

3-боб. Мукотабнинг ёрдам исташи ва одамлардан сўраши ҳақида

4-боб. Рози бўлса, мукотабни сотиш ҳақида

5-боб. Мукотаб «Мени сотиб олиб, озод қил» деса ва шунинг учун уни сотиб олса...

51. Ҳиба, унинг фазли ва унга ундаш китоби

1-боб.

2-боб. Арзимас ҳиба ҳақида

3-боб. Дўстлардан бирор нарса ҳиба қилишни сўраш ҳақида

4-боб. Ичимлик сўраш ҳақида

5-боб. Ҳадя овни қабул қилиш ҳақида

6-боб. Ҳадяни қабул қилиш ҳақида

7-боб. Дўстига унинг аёлларидан бирини бошқасидан афзал кўриб, (унинг навбати куни) ҳадя бериш ҳақида

8-боб. Қайтарилмайдиган ҳадя ҳақида

9-боб. Ғойибона ҳибани жоиз деб билиш ҳақида

10-боб. Ҳибага яраша қайтариш ҳақида

11-боб. Фарзандга ҳиба қилиш ҳақида. Агар (ота) бирор фарзандига нарса берганида бошқаларига ҳам ўшандай нарса бериб, ораларида адолат

қилмаса, жоиз бўлмайди ва бунга гувоҳ бўлинмайди.

12-боб. Ҳибада гувоҳ қилиш ҳақида

13-боб. Кишининг ўз аёлига, аёлнинг ўз эрига ҳиба бериши ҳақида

14-боб. Аёлнинг эридан бошқага ҳиба бериши ҳақида. Беақл бўлмаса, эри бўлиб туриб қул озод қилиши жоиздир, беақл бўлса, жоиз эмас. Аллоҳ таоло «...Молларингизни эси пастларга берманг...» деган.

15-боб. Ҳадя кимдан бошланади?

16-боб. Бирор сабаб билан ҳадяни қабул қилмаслик ҳақида

17-боб. Ҳиба берса ёки ваъда қилса, кейин (ҳадя) унга етиб бормай туриб, ўлиб қолса...

18-боб. Қул ва мато қандай қўлга киритилади?

19-боб. Ҳиба берганда униси олса-ю, «Қабул қилдим», демаса...

20-боб. Бировнинг зиммасидаги қарзни ҳиба қилса...

21-боб. Бир кишининг кўпчиликка ҳиба бериши ҳақида

22-боб. Қўлга киритилган ва киритилмаган, бўлинган ва бўлинмаган ҳиба ҳақида

23-боб. Бир жамоа бир қавмга ҳиба берса...

24-боб. Кимга мажлисдошларининг олдида ҳадя берилса, ўзи ҳақлироқдир

25-боб. Бир кишига унинг ўзи миниб турган туяни ҳиба қилса, жоиз

26-боб. Кийиш макруҳ бўлган нарсани ҳадя қилиш ҳақида

27-боб. Мушриклардан ҳадя қабул қилиш ҳақида

28-боб. Мушрикларга ҳадя бериш ҳамда Аллоҳ таолонинг «Аллоҳ сизлар билан дин борасида уруш қилмаган ва сизларни диёрларингиздан қувиб чиқармаганларга яхшилик ва адолат қилишдан сизларни қайтармас.

Албатта, Аллоҳ Адолат қилувчиларни севади» деган сўзи ҳақида

29-боб. Ҳиба ёки садақасини қайтиб олиш ҳеч кимга ҳалол бўлмайди

30-боб.

31-боб. Умро ва руқбо хусусида айтилган гаплар ҳақида

32-боб. Отни одамлардан иорага олиш ҳақида

34-боб. Никоҳ кечаси келин учун иора сўраш ҳақида

34-боб. Маниҳанинг фазли ҳақида

35-боб. Одамларнинг урфига кўра «Мана бу жорияни сенга хизматкор қилиб бердим» деса, бу жоиз

36-боб. Киши (бирова) от миндирса, бу умро ва садақа кабидир

52. Гувоҳликлар китоби

1-боб. Очиқ-ойдин ҳужжат келтириш даъвогарга лозим экани тўғрисида келган хабарлар ҳақида

2-боб. Киши бировнинг адолатига гувоҳлик берганда «Биз фақат яхшилигини биламиз» деса ёки «Мен фақат яхшилигини билдим» деса...

3-боб. Яширинган кишининг гувоҳлиги ҳақида

4-боб. Бирор нарсага бир ёки бир нечта гувоҳ гувоҳлик берганда бошқалар: «Биз буни билмаймиз» деса, гувоҳлик берганларнинг сўзига кўра ҳукм қилинади

5-боб. Адолатли гувоҳлар ҳамда Аллоҳ таолонинг «...Ва ўзингиздан икки адолатли кишини гувоҳ қилинглар» ва «...Ўзингиз рози бўладиган гувоҳлардан...» деган сўзи ҳақида

6-боб. Неча кишининг адолатли деб гувоҳлик бериши ўтади?

7-боб. Насаблар, (овозаси) кенг тарқаган эмизиш ҳамда эски ўлим хусусида гувоҳлик бериш ва буни аниқлаш ҳақида. Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам «Сувайба мени ва Абу Саламани эмизган», деганлар.

8-боб. Бировни зинода тухмат қилган кишининг, ўғрининг ва зинокорнинг гувоҳлиги ҳамда Аллоҳ таолонинг «Ва уларнинг гувоҳлигини абадий қабул қилманглар. Ана ўшалар фосиқлардир. Тавба қилганлар мустаснодир» деган сўзи ҳақида

9-боб. Ноҳақ гувоҳликка гувоҳ қилинса, гувоҳлик бермайди

10-боб. Аллоҳ азза ва жалланинг «Ва улар ёлғон гувоҳлик бермайдиганлардир» деган сўзи ва «Гувоҳликни беркитманг! Ким уни беркитса, унинг қалби гуноҳкордир. Ва Аллоҳ қилаётган амалларингизни ўта билувчидир» деган сўзига кўра ёлғон гувоҳлик бериш ва гувоҳликни беркитиш хусусида айтилган гаплар ҳақида

11-боб. Кўрнинг гувоҳлиги, иши, никоҳи, никоҳлаб қўйиши, олди-сотдиси. Ундан азон айтиш ва бошқа ишларнинг қабул қилиниши ҳамда овоздан билинадиган нарсалар ҳақида

12-боб. Аёлларнинг гувоҳлиги ва Аллоҳ таолонинг «...Агар икки эр киши бўлмаса, бир эр киши ва икки аёл киши бўлсин» деган сўзи ҳақида

13-боб. Чўри ва қулларнинг гувоҳлиги ҳақида

14-боб. Эмизган аёлнинг гувоҳлиги ҳақида

15-боб. Аёлларнинг бир-бирларини адолатли деб гувоҳлик беришлари ҳақида

16-боб. Бир киши бировни покдомон деб айтса, унга (шу) кифоя қилади

17-боб. Мадҳ этишда ошириб юборишнинг макруҳлиги ҳақида. Киши билганини гапирсин

18-боб. Болаларнинг балоғатга етиши ва уларнинг гувоҳлиги ҳамда Аллоҳ таолонинг «Қачон сизнинг ёш болаларингиз балоғатга етсалар, ...изн сўрасинлар» деган сўзи ҳақи